

many i en català a Barcelona, sinó també en italià i en una versió mixta en alemany i castellà. Efectivament, segons explica Neumann, durant l'última representació que es va fer de l'òpera al Liceu, l'any 1972, «els protagonistes cantaven en alemany, mentre que el cor, per donar a l'òpera una mica més de color local, cantava justament en castellà».

Com es pot veure, la història de Manelic i el llop ha produït una autèntica torre babel·lica de traduccions, versions i adaptacions

estudiades en part en aquest llibre des del punt de vista de la filologia i la recepció, però que ben segur donarien peu també a una interessant aproximació traductològica. Difícilment trobaríem en tota la història de la literatura catalana un cas tan complex i sucós des del punt de vista de la traducció com el de *Terra baixa*.

Ramon Farrés

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

HÖNIG, Hans G.

Konstruktives Übersetzen [Traducció constructiva]
Tübingen: Stauffenburg, 1997, 195 p. 2^a ed. revisada

La teoria de la traducció com a disciplina acadèmica relativament jove ha mantingut una relació de mútua desconfiança amb amb la pràctica de la traducció. Així, mentre els teòrics acusen els pràctics d'exercir el seu ofici de manera asistemàtica i irreflexiva, els pràctics acusen els teòrics de tancar-se en una torre d'ivori i de formular teories que no tenen cap aplicació pràctica. Deixant de banda la raó que puguin tenir uns i altres, la desconfiança és motivada molt sovint pel desconeixement. Aquest és, si més no, el punt de partida de l'autor en l'obra que comentem. *Konstruktives Übersetzen* pretén bastir un pont des de la teoria cap a la pràctica basant-lo en dos pilars: d'una banda les aportacions científiques que poden ajudar els traductors a conèixer millor el seu treball, i de l'altra les actuals condicions (de mercat i de reconeixement social) en les que es desenvolupa la pràctica de la traducció. L'enfocament direccional queda clarament marcat per les circumstàncies de l'autor, un teòric i docent de la traducció, i pels destinataris de l'obra: traductors professionals que no han rebut una formació específica, i usuaris de traduccions. En ambdós grups de destinataris es tracta de crear la consciència de l'estatus de la traducció. Especialment en el cas dels traductors aquesta consciència

vol dir tant un coneixement de les circumstàncies i processos que determinen la pròpia actuació, com confiança en aquesta actuació. Aquest objectiu determina la selecció dels temes i la forma d'exposició.

Pel que fa a la selecció dels temes, l'autor recull en primer lloc algunes de les teories implícites o llocs comuns que sovint comparteixen els usuaris de traduccions i els mateixos traductors, i que es deriven en gran mesura de la idea que la capacitat traductora ve donada naturalment amb el coneixement d'una segona llengua: la teoria que la traducció es produeix en el pla de la llengua i no en el pla del text, la idea que la «fidelitat» a l'original vol dir «no canviar les paraules», o la idea que el processament del llenguatge, especialment la interpretació de l'original, és un procés objectiu.

A aquestes teories implícites l'autor contraposa algunes de les principals aportacions de diverses disciplines que han permès de conèixer millor un fenomen tan complex com és la traducció. Així per exemple, a partir de models i de mètodes procedents de la psicologia cognitiva s'explica el procés mental de la traducció en termes de recepció del text original, producció del text terminal i processos de presa de decisions. La determinació del sentit del text original s'expli-

ca a partir dels models de la semàntica de prototipus i de la lògica difusa, que reconeixen la importància de les estructures d'expectatives del receptor d'un text, unes estructures d'expectatives determinades tan individualment com culturalment.

En el pla metodològic es posa en relleu la importància d'una macroestratègia que comprèn l'anàlisi de la situació comunicativa. En aquesta anàlisi es posa un èmfasi especial en la funció del text terminal, que és el factor que hauria de guiar les decisions del traductor. Aquest punt de vista, clau de la teoria funcional alemanya, permet relativitzar el paper del text original i caracteritzar la tasca del traductor com l'adequació de les possibilitats d'expressió que ofereix la llengua terminal als objectius de la traducció. Aquesta relació entre objectius i possibilitats d'expressió no pot ser resumida en unes regles universalment vàlides. Això obliga el traductor a adquirir la capacitat de definir objectius comunicatius, i també a adquirir la capacitat d'assolir-los. Aquest marc defineix la llibertat del traductor però també la seva responsabilitat.

La teoria funcional, de la qual l'autor és un dels principals representants, forneix igualment el paràmetre d'avaluació de traduccions i el criteri que permet determinar si en una traducció hi ha errors: la relació que s'estableix entre tots els factors de la situació comunicativa és la que determina el text traduït. La conseqüència que se'n desprèn és que un text defectuós des d'un punt de vista normatiu pot ser efectiu des d'un punt de vista comunicatiu i viceversa: un text correcte des d'un punt de vista normatiu pot ser defectuós des d'un punt de vista comunicatiu. Per això, diu l'autor, en última instància l'únic criteri de la pràctica de la traducció és que el text funcioni per al destinatari.

En la línia dels arguments precedents, l'autor aboga per una formació de traductors científicament fundada, la qual cosa no ha de significar un allunyament de la pràctica, sinó precisament el contrari. L'ensenyament de la traducció només podrà assolir el seu

objectiu si es fa conscient de la complexitat del coneixement que vol transmetre, l'estudia amb mètodes científics i en deriva una metodologia didàctica adequada.

Amb *Konstruktives Übersetzen* tenim segurament el primer intent d'explicar a un públic no acadèmic alguns dels aspectes fonamentals de la teoria de la traducció. Aquest objectiu divulgatiu queda palès en l'afany d'il·lustrar els aspectes teòrics amb nombrosos exemples extrets de la pràctica de la traducció, no només en l'àmbit professional sinó també en l'àmbit acadèmic. Els exemples procedents de l'àmbit professional reflecteixen les actituds més comunes d'usuaris de traduccions, com ara crítiques literàries, envers l'obra traduïda: aquesta és avaluada molt sovint a partir de paràmetres subjectius pel fet que el crític eleva a la categoria d'absolutes les seves pròpies expectatives o fins i tot la seva pretesa habilitat traductora. Especialment interessants són els exemples referits al procés de la traducció (recepció del text original, presa de decisions, errors), que l'autor extrau de la seva extensa tasca en l'estudi d'aquests fenòmens mitjançant protocols de verbalització, protocols en els quals es recullen les reflexions individuals formulades en veu alta durant el procés de la traducció, o bé debats de dos o més traductors aprenents sobre les solucions de problemes determinats. En la seva exposició l'autor no defuig el to polèmic a l'hora de reivindicar una aproximació científica a la traducció que s'allunyi de les aproximacions impressionistes dels profans.

El volum inclou un índex de matèries així com una breu selecció bibliogràfica comentada en la qual l'autor abandona la visió interdisciplinària que presideix l'estudi dels temes abordats, i es limita a les obres que poden considerar-se més representatives de la teoria funcional. La llista d'obres de referència és voluntàriament restringida, atès el públic al qual es dirigeix.

Marisa Presas

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació